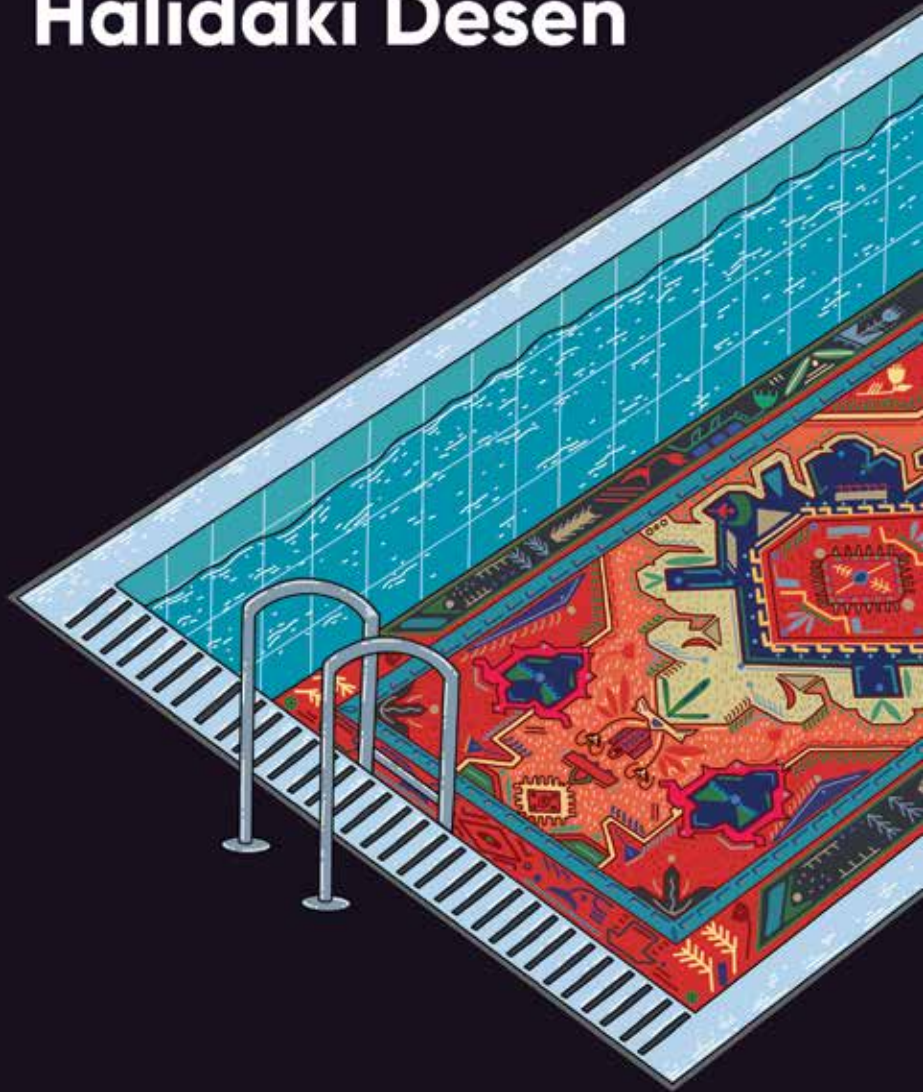

HENRY JAMES

Halıdaki Desen

HENRY JAMES
HALIDAKİ DESEN

Can Klasik

Halıdaki Desen, Henry James

İngilizce aslından çeviren: Alper Bakım

The Figure in the Carpet

İlk baskı: Cosmopolis, 1896

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Penguin Classics, 2015

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2022

2. basım: Ocak 2024, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 2 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Cansu Varol İzmirli

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: M. Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Simay Bahçıvan

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çifttehavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-5869-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HENRY JAMES
HALIDAKİ DESEN

ÖYKÜ

İngilizce aslından çeviren

Alper Bakım

♥can

Henry James'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları

Washington Meydanı, 2005

Bir Başıyatın Öyküsü, 2008

Ustanın Dersi, 2021

HENRY JAMES, 1843'te New York'ta doğdu. ABD'li düşünür Henry James'in oğlu, pragmatizmin öncülerinden William James'in kardeşiydi. Aile dostları arasında Thoreau, Emerson, Hawthorne gibi düşünür ve yazarların bulunduğu bir ortamda yetişti. 25 yaşına geldiğinde ABD'nin en yetenekli öykü yazarlarından biri sayılıyordu. Paris'te yaşadığı yıllarda Turgenyev, Flaubert, Zola, Maupassant'la tanıştı. İngiltere'de Victoria döneminin seçkinleri arasına katıldı; Tennyson, Gladstone, Browning gibi dönemin ünlü adlarıyla yakınlık kurdu. *Amerikalı, Daisy Miller, Avrupalılar, Washington Meydanı, Yürek Burgusu, Bir Kadının Portresi, Bostonlular, Büyükelçiler* gibi yapıtlarında, masum, demokratik ve bereketli Amerika'yı, daha eski ve aristokrat Avrupa kültürünün dünyevi bilgeliği ve çürümüşlüğüyle karşı karşıya getirdi. İçsel yaşamı yansımasıyla, 20. yüzyılda gelişen "bilinç akışı" tekniğinin öncülerinden oldu. 1916'da Londra'da öldü.

ALPER BAKIM, Bursa'da doğdu. Koç Özel Lisesi'ni bitirdi. Sorbonne Nouvelle-Paris 3 Üniversitesi, Fransız Edebiyatı alanında lisans eğitimi aldıktan sonra aynı üniversitede Karşılaştırmalı Edebiyat yüksek lisansı yaptı. İstanbul Fransız Kültür Merkezi ve Koç Üniversitesi'nde Fransızca dersleri verdi. Doktora eğitimine ve kitap çevirileri yapmaya devam ediyor.

I

Hayatımda birkaç şey başardım ve birkaç penny kazandım; belki de kendilerini benden üstün görenlerden daha başarılı olduğumu düşünmeye başlamak için bile yeterli zamanım oldu; fakat geri dönüp kat ettiğim yola baktığımda (huzursuz edici bir alışkanlık, çünkü henüz bu yolda fazla ilerlediğim söylenemez) ilk adımlarımı George Corvick'in nefes nefese ve büyük bir endişeyle benden yardım istemeye geldiği gece attığımı söyleyebilirim. George benden daha fazla şey başarmış, daha fazla para kazanmış bir adamdı, buna rağmen bana göre zaman zaman zekâsını hakkıyla ortaya koyma fırsatını kaçırdığı olmuştur. Yine de o akşam ona ne kadar iyi bir insan olduğunu gösterme fırsatını asla kaçırmadığını söyleyebilirdim. *The Middle* için –yazılarımıza yer veren bu dergi hafta ortasında yayımlandığından bu isimle anılıyordu– kabul ettiği bir makaleyi benim yazmamı isteyince sevinçten havalara uçacaktım. Hakkında yazacağım, sayfaları sağlam bir iple bağlanmış kitabı masamın üzerine koydu. Ben de dostumun talebinin detaylarını açıklayan sözlerine pek de kulak vermeden önüme çıkan fırsata, yani kitabın ilk cildine hücum ettim. Bu görev için biçilmiş kaftan olmam dışında ne tür bir açıklamaya gerek vardı ki? Daha önce de Hugh Vereker üzerine ya-

zılar yazmıştım ama daha ziyade hanımefendileri ve önemsiz şairleri konu edindiğim *The Middle*'da bu yazıların bir kelimesi bile yayımlanmamıştı. Bu kitap onun yeni romanıydı, baskı öncesi dağıtılan nüshalardan biriydi, kitabın onun itibarı üzerinde nasıl bir etki sağlayacağından emin olmasam da kendi itibarımı nasıl etkileyeceği konusunda hiç şüphem yoktu. Bu yazarın kitaplarını elime geçen her fırsatta okuyordum fakat onu şimdi okumak istememin özel bir nedeni de vardı: Bir sonraki pazar günü Bridges'de gerçekleşecek bir yemek davetini kabul etmiştim ve Lady Jane'in notunda, Mr. Vereker'in da orada olacağından söz ediliyordu. Böyle ünlü bir adamla tanışma fırsatı karşısında heyecan duyabilecek kadar gençtim ve bu fırsatın onun "sonuncu"suyla bir aşinalık gerektireceğine inanacak kadar masumdum.

İncelemeyi yazma işini benden önce üstlenen Corvick'in, kitabı okumaya bile vakti olmamıştı zira Paris'e giden gece trenine yetişmesini gerektiren –çok düşünmeden kendini buna mecbur hissetmişti– haberle zihni allak bullak olmuştu. Bu haber, Corvick'in Gwendolen Erme'e yardım etmeyi teklif ettiği mektubuna cevap olarak gelen telgrafla kendisine ulaşmıştı. Gwendolen Erme'ün kim olduğunu az çok biliyordum; onu hiç görsem de Corvick'in onunla annesinin vefat etmesi durumunda evlenebileceğine yönelik fikirlere sahiptim. Kadının annesi de şimdi ona bu konuda yardımcı oluyor gibiydi; yurtdışından dönerken iklimin ya da bir "kür"ün neden olduğu korkunç bir rahatsızlık sonucu birdenbire yataklara düşmüştü. Bu durum karşısında çaresizce telaşa kapılan, bir an önce eve dönmek istese de yolculuğun doğurabileceği riskler yüzünden tereddüt eden kız, dostumun yardımını kabul etmişti; bense içten içte Corvick'i gören Mrs. Erme'ün birden ayağa kalkacağını düşünüyordum. Corvick'in açıkça benimkinden farklı olan inancı

pek de sır sayılmazdı. Bana fotoğrafını gösterirken, Gwendolen'in güzel olmasa da son derece ilginç biri olduğuna dair bir yorumda bulunmuştu. Gwendolen henüz on dokuz yaşındayken, Corvick'in *The Middle*'da hakkında dikkat çekici bir inceleme kaleme aldığı, üç ciltten oluşan "Kalbin Derinliklerinde" isimli bir roman yayımlamıştı. Corvick, Vereker hakkında yazacağım inceleme karşısında duyduğum hevesi takdir etti ve yazımın da aynı derecede parlak olacağından şüphesi olmadığını söyledi. Sonrasında elini kapıya koyarak, "Elbette her şey yolunda gidecek, bunu biliyorsun," dedi. Biraz tereddüt ettiğimi görünce şöyle ekledi: "Yani pot kırmayacaksın."

"Pot kırmak mı! Vereker hakkında mı! Onun son derece zeki bir yazar olduğunu düşünmüşümdür her zaman."

"Eh, bu da pot kırmak değil mi? 'Çok zeki' de ne demek? Tanrı aşkına, ona ulaşmaya çalış. Anlaşmamızdan yazar zararlı çıkmasın. Elinden geldiğince, benim ondan nasıl söz edeceğimi düşün, sen de öyle yazmaya çalış."

Bir an düşündüm. "Yani, onun yazarlar arasında açık ara en iyisi olduğuna dair bir şeyler mi söyleyeyim?"

Bir inleme sesi çıkararak yakındı: "Nasıl yani, ben yazarları bu şekilde karşılaştırmıyorum ki. Çok zor bir şey değil! Vereker bana daha çok ender bir haz veriyor; bir çeşit," biraz düşündü "yani apayrı bir his."

Ne demek istediğini anlamamıştım. "Söylesenize, nasıl bir his tam olarak?"

"Sevgili dostum, bunu *senin* yazmanı istiyorum zaten!"

O henüz kapıyı çarparak ayrılmadan, kitabı elime alarak bu hissi dile getirmeye koyulmuştum. Gecenin yarısını Vereker'in kitabıyla geçirdim; Corvick bile bu kadar çaba harcamazdı. Vereker oldukça zeki bir yazar-

dı, onun hakkındaki bu izlenimim değişmedi fakat yazarların en iyisi falan da değildi. Diğer yandan, incelememde böyle bir karşılaştırmaya gitmedim. Yine de Corvick'in çok zor değil diyerek nitelendirdiği Őeyi başarmakla gurur duydum. Yazıyı gönderince yazışları bana her Őeyin yerli yerinde olduğunu söyledi; dergi çıktığında da bu muhteşem yazarla tanışabilmek için gerekli koşulların oluştuğunu düşündüm. Bu durum bana bir iki gün boyunca güven verse de sonrasında bu güven duygusunu kaybettim. Vereker'in bu yazıyı keyifle okuyacağını hayal ettim, fakat Corvick tatmin olmazsa Vereker nasıl tatmin olabilirdi ki? Gerçekten de bir hayranın coşkusunun bazen yazarın arzularından bile ağır bastığını düşündüm. Bu sırada Corvick bana Paris'ten, biraz memnuniyetsiz olarak nitelendirilebilecek bir mektup gönderdi. Mektubunda Mrs. Erme'n iyileştiğini ve yazımda Vereker'in kendisine verdiği hissi hiç iyi ifade edemediğimi söylüyordu.

Bir roman yazarı olarak sayısız eserle ustalığını kanıtlamış Henry James, 19. yüzyılın sonlarına doğru bir tiyatro macerasına da adım atar; ancak üç kere Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday olan yazarın okuru büyüleyen onca romanının yarattığı beklenti, sahnede olumlu karşılık bulmaz. Bunun üzerine James birkaç yılı sanat, edebiyat, edebî yetenek gibi kavramlara kafa yorarak geçirir. **Halıdaki Desen**'de James, "sorunlu sanat bilinci" diye adlandırdığı bu edebî sorunu, merak uyandıran bir macerayla paralel olarak ele alır.

Hugh Vereker adlı pek meşhur yazar, eserlerinde tıpkı bir halıdaki desen gibi ancak dikkatle bakıldığında görülebilecek bir gizem olduğunu öne sürmektedir. Aynı zamanda bir edebiyat eleştirmeni olan isimsiz anlatıcıysa bu gizemi saplantı haline getirir: Anlatıcı mı Vereker'ın düşündüğü gibi dönemin kendini bilmez eleştirmen bozuntularındandır, yoksa Vereker mı anlatıcının düşündüğü gibi dönemin kendini dev aynasında gören vasat yazarlarındandır?

"Bugünlerde, hepimiz halıdaki deseni arıyoruz."

T.S. Elliot

#kısaklasikler #amerikanklasikleri #gizem #saplantı #romancılık #hrs

Kapak illüstrasyonu: Sinay Bahçenar

 can

 canyayinlari.com | | | canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-5869-0

9 789750 758690